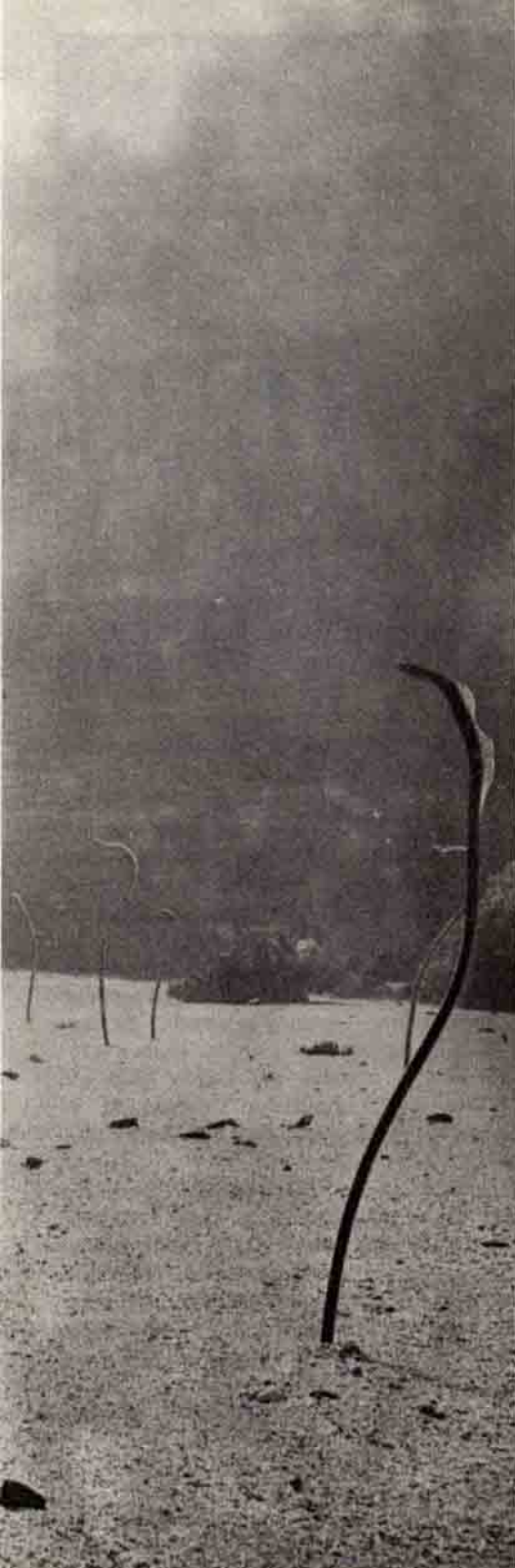

DENİZALTI ÇÖLÜNDEKİ YAŞAM

Kızıldeniz kıyılarında bomboş gibi görünen sığ sularda, ilginç yaratıkların yaşadığı gizemli bir dünya vardır. Bu yaratıkların kimi ufak deniz kabuklarında saklanır, kimi çevre ortamına uyarak gizlenir. Yılanbalıkları gibileri ise, kumun altına sığınır. Boş görünüşünün tam tersine, yaşamla dopdolu bir denizaltı çölü, sanki bir harikalar ülkesidir.

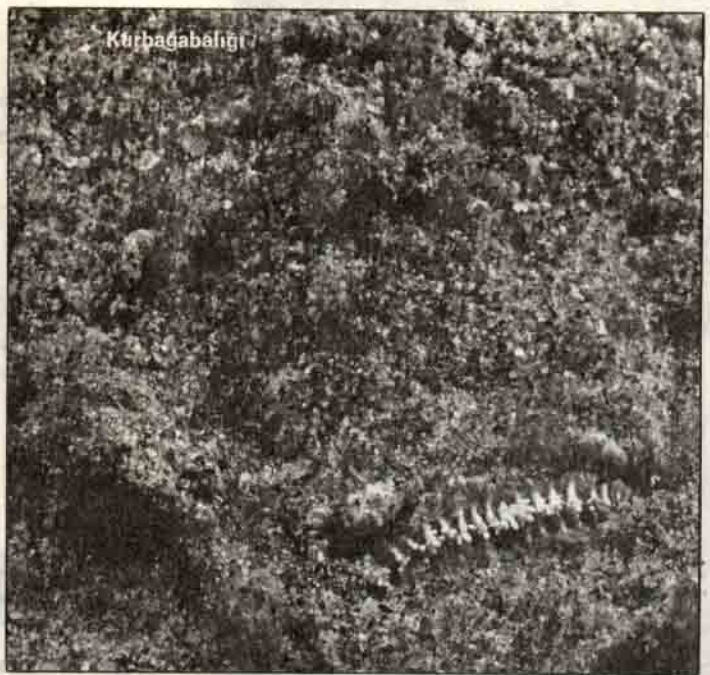
Eugenie CLARK

Sina Yarımadası'nın ucunda, Ras Muhammed açıklarında, Kızıldeniz'in ritmine uyarak bir o yana, bir bu yana salınan yılanbalıkları (Gorgasia), kendilerini, kuyrukları ile yuvalarının bulunduğu kuma "demirlemişlerdir." Sürekli olarak bu konumda eğilip bükülen 1 m. boyundaki bu ince, zarif yaratıklar, böyle avlanır, döğüşür ve çiftleşirler. Ancak bir dalgıç yanlarına sokulduğunda, ürkererek kumdaki yuvalarının derinliklerinde gözden kaybolurlar.

Denizaltı çölünün "Çester Kedisi" kurbağabalığı (uranoscopus), kumun içinde birdenbire görünmez olur. Geriye yalnızca gülümsemesi kalmıştır. Kurbağabalığı kuma gömüldüğünde geride kalan dudaklarındaki saçakları, yaratığın dişleri sanırsınız. Oysa, soluk almayı sağlamak amacıyla sürekli su giriş-çıkışına uygun konumdaki bu minik parçacıklar, aynı zamanda "nefis bir yem" görünümündedir. Kurbağabalığı artık, bu yemin çekiciliğine kapılacak saf avlarını beklemeye koyulmuştur.

Bu ilginç yaratık, yukarı kalkık, küçük gözlerinin arkasındaki bir organdan yaydığı 50 voltluk elektrik akımıyla, elektriksel bir alan oluşturur ve bu sayede yanına sokulanları kolayca avlar. 30-31 cm. boyundaki kurbağabalığı, kendi büyüklüğündeki avları bile yutabilir.

Denizaltı çölünde mağrur bir savaşçı gibi dolaşan siyah ustura balığı, görünüşünün tersine, tehlike anında hemen yana yatarak, sorguca benzer sırt yüzgecini acar ve kumların üzerinde hareketsiz kalarak, adeta bir çöp yığını görünümü alır.

Kürbagabalığı

Ölü taklidi yapan siyah usturabalığı gibi çoğu yaratığın kendini kamufle edebildiği bu denizaltı aleminin diğer birçokları gibi kaçıp kurtulamayan sakinleri de var: Örneğin deniz yıldızının akrabası olan deniz kirkpisi (*Astropyga radiata*) gibi. Gözalcı, parlak kırmızı renkli, 15 cm. çapındaki deniz kirkpisi kendisini sivri dikenleriyle korur. Ancak sivri iğnelere oluşan bu savunma hattını aşarak bir güzel ziyafet çeken yaratıklar da çıkıyor.

Örneğin, deniz şakayık türünden bir hayvan (*Cerianthus*), ağızını çevreleyen ince uzun dokungaçlarıyla, bu son derece zehirli iğnelere

aşabiliyor. Denizanası (medüz) ve mercanların akrabası olan boru vücutlu bu yaratık, omurgasızları avlayarak beslenir.

Kanatlı denizatıgiller familyasından bir tür hayvan, yarı şeffaf kanatları, sert dış iskeleti, boru biçimli uzun burnu ve küçücük ağızıyla hayli ilginç bir yaratık. Yaklaşık 10 cm. boyundaki bu hayvanlar gelişip, kabuklarına sığmadıklarında, sümüksü maddeden oluşan, bir tür astar sıvaya benzeyen sert derilerini pul pul dökerler. Helen mitolojisindeki Kanatlı At'a (*Pegasus*) benzemeleri nedeniyle kanatlı denizatı adını alan bu ilginç yaratıklar, bu kıyılara Çin'den yayılmıştır. Kurutulmuşu Çin'de biblo olarak satılan kanatlı denizatları Uzakdoğu'da bugün bile çay ile birlikte boğaz yumuşatma ilacı olarak kullanılır.

Kızıldeniz'deki bir tür kayabalığı (*Stryctocentrus ceoruleopunctatus*) ile karides familyasından bir Akdeniz karidesi (*Alpheus*), yaşam savaşının yükünü birlikte taşırlar. Kayabalığı nöbet tutarken, karides, ortaklaşa kullanılan yuvanın ağızındaki döküntüleri temizler. Karides bu işle meşgulken, kayabalığı bir tehlike sezindiğinde gövdesini kıpır kıpır oynatmaya başlar; bunu algılayan karides, kayabalığının ardından deliğe girip gözden yitiverir.

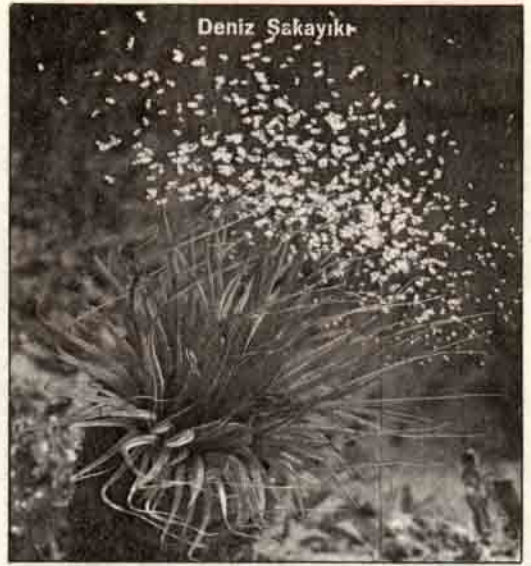
Sualtı kum dünyasının kendi halinde sakın deniz solucanı (*Balanoglossus*), yuvasının üstüne halat yumağı gibi sardığı posa tümseği ile tanınır. Kızıldeniz'in yaklaşık bir metre boyun-

Siyah Ustrabalığı

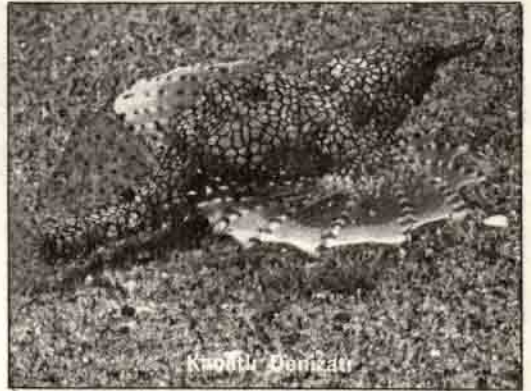
Deniz Kırpsı

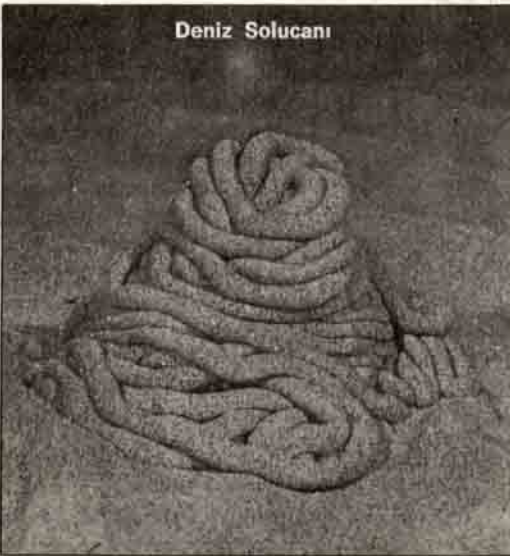
Deniz Sakayığı

daki bu deniz solucanı, bir yandan kumu kazıp, inorganik taneciklerden mikroskopik organizmaları ayırır, öte yandan bunları, sindirim sisteminde çamur kıvamına getirir. Sonra kumun altında yaptığı yuvasının duvarlarını astarlayarak sağlamlaştırır. Yuvası zarar görür ya da aşırırsa, dökülen yerleri kolayca onarabilir. Titreşimlere çok duyarlı olan deniz solucanı, bu durumda hemen yuvasına çekilir.

Deniz salyangozu familyasından 15 cm. uzunluğundaki bir yumuşakça (Pleurobranchus) ise

Knollu Denizati

Deniz Solucanı

kendini yutmaya hazırlanan düşmanlarına ince bir asit tabakası salgılayarak karşılık verir. Bu ince asit tabakası düşmanlarını kaçırtmaya yeter de artar bile. Enli ayaklarını sürüye sürüye dolaşan yumuşakça, süngerlerle beslenir.

Né yazık ki, daha pek çok gizemli harikalarla dolu denizaltı çölünün tüm yaşamını aydınlatacak bilgilerden henüz yoksunuz.

National Geographic'den
Çev. : Meryem ÖZÇELİK

Çev. Notu : Çester Kedisi (Cheshire Cat), "Alis Harikalar Diyarı'nda" adlı yapıtta adı geçen, sürekli gülümseyen ve dilediği an görünmez olan hayal ürünü bir yaratıktır.